

Preek 25 december 2008 – Eerste Kerstdag

ds. R. Koopmans, [e-mail](#), [Jozefkerk Assen](#)

[Numeri 24:15b-17a](#)

[Hebreeën 1:1-3a](#)

[Matteüs 2:1-12](#)

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

In de Kerststal rond de kribbe bevinden zich vaak ook een paar vreemde snuiters. Naast Maria, gebogen over het kind, en Jozef, wakend ernaast, zien we de herders uit het veld, maar ook drie mannen in rijke uitdossing. Ze zien er uit als koningen en brengen geschenken mee. Goud en wierook en mirre, zo weten we.

Ze duiken inééns op in de Bijbel. Ze komen opdagen als een meteor, zegt een van de uitleggers. Hun aanwezigheid licht even fel op, en ze wandelen zo het Evangelie weer uit. Je hoort verder niets meer van ze.

Wie zijn deze mannen, hoe komen ze hier bij het kindeke Jezus? Wat moeten wij denken van hun aanwezigheid?

Dat het er drie zijn zegt de Bijbel niet. Dat zegt de legende, die er altijd wat bijmaakt. Ze hebben immers drie geschenken. De gelovige fantasie heeft ze ook namen gegeven: Caspar, Melchior, Balthasar. Namen die aan tovenaars doen denken, beetje Harry Potter-achtig. En dat is niet toevallig.

Ze komen uit het oosten, dat land vol wijsheid en mysteriën, van geloof en bijgeloof. Het oosten, het gebied van Mesopotamië. Waar Babel lag en het rijk van de Perzen. Ze hebben een hele reis gemaakt, deze mannen.

De bijbel noemt ze wijzen. Magiërs. Astrologen zijn het ook. Zij bestuderen de sterrenhemel, en uit de stand der sterren duiden ze belangrijke gebeurtenissen in de wereld, de loop van de dingen, en ze kondigen de toekomst aan. Het was in dat oude oosten een vergevorderde wetenschap en een diepgeworteld denken.

Ze komen af op de koning van de joden, want zijn ster hebben ze gezien.

Wat zal er gebeurd zijn? Geleerden wijzen op een grote conjunctie, een samenstand van de grote planeten Jupiter, de ster van de wereldheerser, en Saturnus, duidend op Palestina. Zou dat de geleerden op weg hebben doen gaan?

Maar waarschijnlijk is ook het verband met de oude boeken.

Het volk Israël was immers ooit naar Babel gedeporteerd. Velen keerden terug, maar het is wel zeker dat er ook veel joden achterbleven. Zij lieten hun geschriften na.

Onder die geschriften ook het boek Numeri. Daar hebben we uit gelezen.

Numeri vertelt van Bileam, profeet uit datzelfde Babel. In lang vervlogen tijden. Bileam wordt te hulp geroepen door Balak, de koning van Moab. Want dat verdraaide volk van Israël, gevluht uit Egypte en getrokken door de woestijn wil doorgang door Moab om het land Kanaän in te nemen. Bileam krijgt de opdracht Israël te vervloeken.

Maar Bileam kan niet vloeken. God zorgt ervoor dat hij Israël alleen kan zegenen. En dan spreekt hij die legendarische woorden:

“Wat ik zie is niet in het heden, wat ik waarneem is niet nabij. Een ster komt op uit Jakob. Een scepter uit Israël.”

Een ster en een scepter. Beiden zijn in de bijbel symbool van koningschap en heerschappij.

Deze oude tekst werd in het jodendom van die tijd gezien als een verwijzing naar de komende Messias. Het boek Openbaring noemt Jezus “de lichtende morgenster”.

En nog veel later wordt de leider van de joodse opstand in 132 ná Christus “Bar Kochba” genoemd: zoon van de ster.

Kortom: het is de Heilige Schrift die deze wijzen op weg doet gaan.

Sterker nog gezegd: het is God Zelf, die dit heeft gedaan, door zijn woord.

De wijzen zijn op zoek naar de nieuwe koning, om hem eer te brengen. Ze nemen goud en wierook en mirre mee, koninklijke geschenken. Van hun rijkdom geven ze aan dit koningskind.

Zo'n huldigungsreis was in die tijd niet zo heel bijzonder. Van de koning van Armenië is bekend dat hij helemaal naar Rome reisde om keizer Nero te huldigen.

Maar dat in een tijd waarin het volk Israël zich isoleerde van de heidense buitenwereld en het verachtte. Dat juist nu uit dat duistere heidendom deze mannen komen tot de kribbe, daarmee wil God iets zeggen. Aan het Israël van toen, en aan ons nu.

God wil zeggen dat zijn heil en zijn macht wereldwijd is.

Het heil van God is niet alleen bedoeld voor mensen van de kerk.

Jezus is niet alleen gekomen, voor de “incrowd”, de mensen die er van weten, die er mee opgegroeid zijn. Mensen die met regelmaat binnen de muren van deze kerk komen. Mensen die hier een vast plaatsje hebben, en “wee je gebeente als je op mijn plekje gaat zitten want daar zit ik altijd!”.

Soms wordt door kerkgangers neergekeken op mensen die niet zo vaak in de kerk komen, hooguit met Kerst. Kerkmensen isoleren zich soms van mensen die zoekende zijn. Dat is door onderzoek wel eens aangetoond: kerkmensen gaan privé vaak alleen maar met kerkmensen om. Niet met zoekers. Nee, voor zoekers plannen we allerlei projecten om ze zo binnen te halen in onze club...

Begrijp me goed, ik zeg niks kwaads van de kerk. En niet van ons als kerkmensen.

Over de kerk wordt zoveel kwaad gesproken. Dat is niet eerlijk naar u toe, als vaste klandizie. Want u doet heel veel goed, ik kan dat weten. Velen van u lopen zich het vuur uit de sloffen om mensen te bezoeken, om jeugd te begeleiden, armen te helpen. En ook voor gasten, zoekers willen we een welkom thuis zijn. Iedereen mag hier overal gaan zitten, en u hoort er helemaal bij. We zijn een open gemeente. Ik hoop dat ieder dat vanmorgen ook zo ervaart.

Maar Gods heil reikt verder dan de kerk en de kerkdienst alleen.

God is ook bezig met de zoekende mens. God kan hem bereiken, misschien wel door heel iets anders dan ons gepredikte woord. Met een ster, met een verschijning, met een droom, met oude vergeten boeken.

Gemeente, mensen die zoeken naar God, zoeken in onze ogen misschien als een kip zonder kop, in een heel verkeerde richting met horoscopen en paranormale toestanden.

Maar vergis je niet: God is vaak toch in die mensen bezig.

Waar mensen zoeken naar God, daar zoekt God naar mensen. Want zijn heil is ook voor hen. Als jij met God bezig bent, dan is God zeker ook met jou bezig.

En bovendien: zoekers zoeken ten minste nog...!

De wijzen komen aan in Jeruzalem. Want dáár is de residentie, dáár is het paleis. Dáár is ook de tempel. Dus dáár is het koningskind te vinden, denken ze.

Kijken we eens naar de reacties in die stad.

De koning daar is Herodes. Herodes is als vriendje van keizer Augustus op de troon in Jeruzalem geplaatst. Hij heeft er veel groots verricht, de tempel en de stad verfraaid met Romeinse cultuur. Hij is zelfs jood geworden met de joden. De Grote, wordt hij genoemd. Maar hij is de verschrikkelijke. Wreed slacht hij ieder af door wie hij zich bedreigd voelt.

Ook nu voelt hij zich bedreigd. Bedreigd door een koningskind waar hij niet van weet. Waar de wijzen uit het oosten de Koning eer komen brengen, en knielen aan de kribbe. Daar wil Herodes alleen maar weten waar het kind is, om het om te brengen. Hij gaat niet door de knieën.

Kijken we eens naar de schriftgeleerden in Jeruzalem. Zij horen tot de vaste klandizie van de Heer in de tempel. Bijna bij God op schoot. Zij hebben de Schriften. Ze kunnen het weten. Als hun gevraagd wordt waar de koning der joden geboren zal worden, weten ze het antwoord zó te vinden. Micha 5. In Bethlehem, al is het klein. Ze weten het allemaal heel goed. Maar ze gaan niet op weg. Zij blijven zitten waar ze zitten, op hun vaste plek, en verroeren zich niet. Zij hebben hun geloof, hun dogma's, hun positie, maar daarin zitten ze muurvast.

De zoekers, de wijzen, die gaan ten minste op weg. Die weten niet zoveel, maar ze zijn wel wijs. Ze zoeken. Ze laten zich leiden, door het licht, door de ster. Door God. En God brengt hen thuis. Op de heenweg thuis bij het Kind, én op de weg terug naar het Oosten.

Dat brengt ons bij ons zelf.

Wij zijn mensen die het weten. Die het weten kunnen. Wij zijn er mee opgegroeid, of hebben er later van gehoord en hebben ons kunnen verdiepen in het geloof. Dat is een luxe.

Hoe zit dat met ons.

Zitten wij vast, zoals koning Herodes en de schriftgeleerden?

Of stellen wij ons open? Willen wij op weg gaan? Onze gevestigde posities verlaten, en afdalen van onze koningstroon. Laten wij ons in beweging brengen?

De wijzen waren echt wijs. Zij wilden leren van Jeruzalem, om de weg te vinden naar Bethlehem. Maar Jeruzalem wilde niet leren van de oosterwijzen.

Willen wij ook leren van het oosten? Onze cultuur wordt steeds meer gemengd, door de vele nieuwkomers. Het is een verrijking als wij durven leren van wat nieuwkomers meebrengen.

En hoe zit het in de kerk? Willen wij ook leren van nieuwkomers en zoekers in het geloof? Van wat zij meebrengen aan ervaringen? Ook voor iemand die er alles al van weet valt er nog veel te leren. Je hoeft niet bang te zijn, zoals Herodes en de schriftgeleerden. Dat je wat verliezen zult. Als je jezelf geeft, valt er zoveel te winnen! Wie het leven verliest omwille van Jezus, zal het ontvangen.

En als wij dan op weg zijn gegaan, en Hem vinden. Gaan wij dan door de knieën? Willen wij buigen voor die Morgenster?

Willen wij net als de wijzen datgene wat wij te bieden hebben, aan Hem schenken? In ons geval is dat misschien niet onze oosterse wijsheid, want die hebben wij niet. Maar wel onze westerse wetenschap, onze welvaart, onze cultuur van ruimte en verdraagzaamheid. Alles waar Nederland trots op is. Wat doen we daarmee? Willen wij het behouden “voor ons zelf en onze kinderen” zoals vaak gepropageerd wordt? Of buigen wij met al die verworvenheden voor het Kerstkind, en bieden we het aan aan de Heer? Durven we het in de waagschaal te stellen, en te delen met alle mensen in héél de wereld?

Knielen aan de kribbe betekent heel jouw leven stellen in zijn dienst. Erkennen dat Hij koning is. Ook over jou. En over al jouw verworvenheden. Dan gaat de morgenster op ook in jouw hart.

Tenslotte: Jezus is niet alleen koning over onze Protestantse Kerk in Nederland. Hij is koning over heel de aarde. Hij is de blinkende morgenster. In Hem schittert Gods luister, zegt de Hebreeënbrief. En die luister is wereldwijd. Zelfs de kosmos, zon maan en sterren staan in dienst van de Heer. Hij schraagt, Hij ondersteunt de schepping met zijn machtig woord.

Dus staan we samen om de kribbe. Met mensen uit Nederland en met mensen overal vandaan. Met vaste kerkgangers en onregelmatige gasten. Met kerkleden en met zoekers. En niemand staat vooraan, er zijn geen vaste plaatsen, en er is niemand die “het allemaal wel weet”. We weten allemaal een beetje. Alleen samen vinden we de weg naar de Koning van ons leven.

Als wij ons afvragen: die vreemde snuiters rond de kribbe, wie zijn dat eigenlijk? Moeten wij daar eigenlijk ook onszelf niet in ontdekken? De wijzen uit het westen? De wijzen vertegenwoordigen immers “de volken”. En dat zijn wij toch ook?

Als wij op weg gaan, dan zal God ons leiden. Door zijn lichtende Morgenster. En dat licht brengt ons thuis.

Amen.